

УДК 336:330.36

**Ю. А. Гайбура,**

к. е. н., доцент, доцент кафедри фінансів, банківської справи, страхування та електронних платіжних систем, Подільський державний аграрно-технічний університет, м. Кам'янець-Подільський  
ORCID ID: 0000-0002-2267-4968

DOI: 10.32702/2306-6792.2020.6.14

## **КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ПІДПРИЄМСТВ ЗА СУЧАСНИХ УМОВ**

Yu. Haibura,

PhD in Economics, State Agrarian and Engineering University in Podilya, Kamianets-Podilskyi

### **CONCEPTUAL BASIS OF FORMATION OF FINANCIAL RESOURCES OF ENTERPRISES IN MODERN CONDITIONS**

У статті з'ясовано економічну природу фінансових ресурсів суб'єктів господарювання. Узагальнено наукові підходи до трактування сутності фінансових ресурсів підприємств і запропоновано їх уточнення. З'ясовано, що фінансові ресурси підприємства — це наявні в розпорядженні підприємства кошти, які поділяються за двома ознаками, а саме за їх видами, складом та джерелами виникнення (формування).

Визначено особливості формування фінансових ресурсів у достатньому обсязі в умовах нестабільної економіки. Визначено джерела їх формування й напрями використання. З'ясовано, що основними джерелами формування фінансових ресурсів підприємств є власні та залучені кошти, а також розкрито їхню роль у забезпеченні розвитку суб'єктів економіки та суспільства загалом.

Узагальнено, що оцінювання рівня забезпеченості підприємств фінансовими ресурсами, пошук джерел їхнього формування, якісне планування та визначення ефективності використання є актуальними з позиції сприйняття трансформаційних змін й стратегічних управлінських рішень кожним суб'єктом господарювання.

The article describes the economic nature of financial resources of economic entities, analyzes the concept of financial resources of enterprises. Scientific approaches to interpretation of the essence of financial resources of enterprises are summarized and their clarification is proposed. It is found out that the financial resources of the enterprise are the funds available to the enterprise, which are divided into two characteristics, namely by their types, composition and sources of origin (formation).

In an unstable economy, there is a significant decrease in financial resources in many economic entities, which negatively affects production and economic activity, causes the emergence and growth of debts to counterparties and the payment of taxes. At the same time, opportunities for financing the further development of enterprises are reduced, and budget revenues are reduced. In these circumstances, the peculiarities of the formation of financial resources in sufficient volume in crisis conditions are determined for the implementation of financial and economic activity of enterprises. The factors of influence on the formation of financial resources of the enterprise have been researched. The sources of their formation and directions of use are determined. It is found that the main sources of formation of financial resources of enterprises are their own and attracted funds, and their role in ensuring the development of economic entities and society in general.

The current financial and economic instability has led to a situation in which in most domestic economic entities the problem of scarcity of financial resources and the distribution of capital between production and circulation sectors is a constant problem. Assessing the level of financial resources of enterprises, finding sources of their formation, quality planning and determining the efficiency of use are relevant from the standpoint of the perception of transformational changes and strategic management decisions of each entity.

Research on the future changes in the financial condition of the enterprise and the development of strategic measures to adjust it is a necessary factor in shaping a modern market strategy. That is why forecasting is one of the most important elements in managing the financial mechanism of an enterprise.

*Ключові слова: фінансові ресурси, джерела формування, економіка, підприємство, власні і залучені кошти, прогнозування, управлінські рішення.*

*Key words: financial resources, sources of formation, economy, enterprise, own and borrowed funds, prognostication, management decisions.*

### **ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ**

Фінанси підприємств різних галузей національної економіки можна визначити як економічні грошові відносини, пов'язанні із створенням, розподілом і використанням грошових фондів і нагромадженнь у сфері виробництва і реалізації продукції. Реалізація фінансових відносин на підприємстві пов'язана з використанням фінансового механізму — системою управління фінансами підприємств, яка існує для організації взаємодії фінансових відносин і фінансових ресурсів з метою ефективного їх впливу на кінцеві результати виробництва. Фінансовий механізм встановлюється державою у відповідності з вимогами економічних законів шляхом видання законодавчих і нормативних актів, використовується підприємствами з урахуванням їх особливостей і завдань.

Функціонування підприємства супроводжується безперервним кругообігом коштів, який здійснюється у формах витрат ресурсів і одержання доходів, їх розподілу і використання. Водночас визначаються джерела фінансових ресурсів, напрями і форми фінансування, оптимізується структура капіталу, проводяться розрахунки з постачальниками матеріально-технічних ресурсів, покупцями продукції, державними органами з сплати податків, персоналом підприємства тощо. Всі ці грошові відносини складають зміст фінансової діяльності підприємства, в якій найважливішу роль виконують фінансові ресурси.

### **АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ**

Питання фінансового забезпечення, формування і використання фінансових ресурсів підприємств широко обговорюються в науковій літературі. Зазначені проблеми досить ґрунтовно висвітлюються в роботах Б. Супіханова, П. Саблука, І. Кириленка, М. Дем'яненка, В. Месель-Веселяка, О. Гудзь, П. Лайка, П. Стецю-

ка, С. Ксьондз, П. Гаврилко, І. Бродської, І. Сіліної та багатьох інших вчених. Однак на сьогоднішній на сучасному етапі розвитку вітчизняної економіки ще залишається низка дискусійних питань, які потребують подальших досліджень.

### **МЕТА ДОСЛІДЖЕННЯ**

Метою дослідження є обґрунтування механізму формування і використання фінансових ресурсів суб'єктів господарювання як інструменту для проведення заходів щодо поліпшення і стабілізації їх фінансового стану в умовах сьогодення.

### **ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ**

Трансформаційні процеси національного та світового розвитку відображають посилення фінансової глобалізації та активізацію руху різних форм та видів фінансових ресурсів. Відповідно посилюється значення фінансових ресурсів для забезпечення діяльності, позиціонування, формування й реалізації стратегічних та тактичних завдань суб'єктів підприємницької діяльності. Фінансові ресурси виступають тими чинниками, що впливають на фінансові, кредитні, інвестиційні, інтеграційні та інші відносини між економічними суб'єктами у процесі їх діяльності на різних рівнях та сферах функціонування. Отже, для забезпечення відновлювального механізму економіки в посткризовий період важливе значення має не лише формування відповідної ресурсної бази, що дозволяє профінансувати відповідні програми та проекти, але й сформувати умови для забезпечення розвитку національної економіки.

У науковій літературі використовуються різні підходи щодо визначення економічної сутності фінансових ресурсів підприємства. Більшість науковців визначають їх як грошові доходи і надходження, грошові фонди цільового призначення, грошові ресурси підприємства. На думку Сіліної І., фінансові ресурси як джерела засобів підприємства, які спрямовуються на формування його активів, по суті,

представляють собою грошовий капітал, що використовується підприємством для формування власних активів і здійснення виробничо-господарської діяльності [1, с. 85].

О. Філімоненков трактує фінансові ресурси підприємства як грошовий капітал, вкладений у підприємство для одержання доходів і прибутку. Це пояснюється тим, що сьогодні термін "фонди" (як організаційна форма руху коштів у звітності підприємства) замінено на термін "капітал" [2, с. 13].

В. Белоліпецький зазначає, що "в умовах ринкової економіки фінансисти оперують частіше поняттям "капітал", який для фінансиста-практика є реальним об'єктом і на який він може постійно впливати з метою отримання нових доходів. Капітал є перетвореною формою фінансових ресурсів" [3, с. 64]. Однак у звітності підприємства фінансові ресурси представлені капіталом і зобов'язаннями підприємства. Тобто до капіталу він відносить тільки власний капітал підприємства (I розділ пасиву балансу).

Г. Кірейцев стверджує, що "принципова різниця між капіталом і фінансовими ресурсами полягає у тому, що на будь-який момент часу фінансові ресурси більше або дорівнюють капіталу підприємства. Водночас якщо "фінансові ресурси" дорівнюють "капіталу", то це означає, що у підприємства немає ніяких фінансових зобов'язань" [4, с. 17].

Капітал є реальним об'єктом, на який можна постійно впливати з метою отримання нових доходів підприємства та використання своїх зобов'язань. Тобто капітал — це об'єктивний фактор виробництва, частина фінансових ресурсів, які використовуються підприємством у фінансово-господарській діяльності, а отже, є перетвореною формою фінансових ресурсів. А тому ототожнювати поняття "фінансові ресурси" і "капітал" не можна.

Суттєвою відмінністю між капіталом і фінансовими ресурсами є те, що на певний період часу фінансові ресурси можуть бути більші або рівними капіталу підприємства. І за умови, якщо "фінансові ресурси" дорівнюють "капіталу", то підприємство не має жодних фінансових зобов'язань.

Із вищенаведених визначень можемо зазначити, що серед українських та зарубіжних науковців досі не існує єдиної думки щодо терміну "фінансові ресурси" і його ролі у процесі функціонування суб'єкта господарювання.

Погоджуємось з думкою Яременко В.Г., що різні класифікаційні дефініції фінансових ресурсів у економічній літературі дають змогу

сформулювати уточнене їх визначення, а саме: фінансові ресурси підприємства — це наявні в розпорядженні підприємства кошти, які поділяються за двома ознаками:

— за їх видами та складом;

— за джерелами їх виникнення (формування).

Вони призначені для здійснення витрат на розширене відтворення, виконання фінансових зобов'язань перед фізичними та юридичними особами, економічного стимулювання. Фінансовим ресурсам підприємства властиві певні ознаки, що виражають грошові відносини, залежать від первинного розподілу вартості валового внутрішнього продукту, формування та використання грошових доходів і децентралізованих фондів. Здатність виконувати функцію платіжного засобу та рівень ліквідності активів є визначальними ознаками належності їх до складу фінансових ресурсів [5, с. 158].

В умовах товарного виробництва і ринкових економічних відносин між суб'єктами господарювання кожне підприємство повинно мати відповідні фінансові (грошові) кошти для забезпечення своєї ефективної діяльності. Під час створення і функціонуванні будь-якого підприємства використовуються певні джерела формування і відокремлюються конкретні види їх фінансових коштів.

Стартовим джерелом формування фінансових коштів завжди є статутний (акціонерний) капітал, що являє собою суму капіталу, яка необхідна для того, щоб підприємство (акціонерне товариство) розпочало свою діяльність. Його розмір визначається Статутом або угодою про заснування підприємства; він створюється за рахунок державних коштів, виручки від продажу акцій, а також приватних капіталів. У сучасних умовах широкого акціонування підприємств (перетворення державних підприємств в акціонерні товариства) однією із основних форм існування стартової суми грошей (капіталу) є акціонерний капітал, що використовується для фінансування поточних і довгострокових витрат.

Найбільшим за величиною джерелом формування власних фінансових коштів діючого підприємства виступають доходи від його господарської та іншої діяльності. Переважна більшість підприємств має три основних види доходів: звичайний, капітальний, дивідендний.

Звичайний доход (прибуток) — формується за рахунок грошових надходжень від основної діяльності підприємства.

Капітальний доход — це доход від перепродажу (реалізації) підприємством різних активів

(нерухомості — землі, майна; фінансових активів — акцій та облігацій тощо) після певного періоду їх використання. Якщо підприємство купує акції іншої фірми, воно звичайно одержує дивіденди. Ці дивіденди називають дивідендним доходом.

Важливим джерелом формування і підтримання на необхідному рівні власних фінансових коштів є амортизаційні відрахування на реновацію (повне відновлення) основних засобів підприємства. Щорічний абсолютний розмір амортизаційних відрахувань залежить від їх норми і балансової вартості основних засобів. Значення цього джерела фінансових коштів підприємства істотно зростає за умови застосування методу прискореної амортизації активів.

За потреби (через недостатність власних коштів) підприємство може скористатися внутрішнім (короткостроковим і довгостроковим) чи міжнародним кредитом у грошовій або товарній формі з умовою його повернення і сплати певного відсотку (кредитної ставки). Проте останнє вимагає ретельного економічного обґрунтування доцільності (ефективності) залучення такої форми позички.

Сучасна система господарювання звичайно орієнтована на власні та позичені кошти. Проте в окремих випадках підприємствам можуть бути надані субсидії, тобто фінансова допомога в грошовій або натуральній формі за рахунок коштів державного чи місцевого бюджетів, а також спеціальних фондів.

На підприємствах мають місце передусім поточні витрати фінансових (грошових) коштів, які у процесі господарювання здійснюють певний кругообіг (проходять грошову, виробничу і товарну стадії).

На першій стадії кругообігу вони витрачаються на придбання сировини, матеріалів та інших ресурсів, тобто переходять з грошової форми в матеріально-товарну, формують певні виробничі запаси, потім вступають у другу стадію — виробничу. Потім матеріально-товарні цінності матеріалізуються у формі готової продукції. На останній стадії кругообігу виготовлена продукція продається і підприємство має відповідну виручку (суму грошей), яка не лише повністю відшкодовує раніше авансовані витрати, але й містить певний прибуток.

Оборотні кошти — це сукупність грошових коштів підприємства, необхідних для форму-

Таблиця 1. Фінансово-економічні показники діяльності підприємства

Показники	2016 р.	2017 р.	2018 р.	Відхилення 2018 р. від 2016 р.	
				±	%
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	124760	330803	244469	119709	у 2 р.
Середньорічна вартість основних засобів, тис. грн	56953	106548	105598	48645	у 1,9 р.
Середньорічні залишки обігових коштів, тис. грн	106527	163306	681694	575167	у 6 р.
Середньорічна вартість активів, млн грн	359068	652024	935198	576130	у 2,6 р.
Середньорічна вартість власного капіталу, тис. грн	282290	443118	610997	328707	у 2,2 р.
Собівартість реалізованої продукції, тис. грн	40101	120532	115077	74976	у 2,9 р.
Валовий прибуток (збиток), тис. грн	84659	210271	129392	44733	152,8
Чистий прибуток (збиток), тис. грн	112970	208720	126696	13726	112,2
Рентабельність продукції, %	67,9	63,6	52,9	-15,0	-
Рентабельність власного капіталу, %	40,0	47,1	20,7	-19,3	-
Рентабельність активів, %	31,5	32,0	13,6	-17,9	-
Коефіцієнт загальної оборотності капіталу	0,35	50,7	0,26	-0,09	-
Коефіцієнт прибутковості (рентабельності) оборотного капіталу	1,06	1,28	0,19	-0,87	-
Коефіцієнт оборотності власного капіталу	0,44	0,75	0,40	-0,04	-

Джерело: розраховано за матеріалами [9].

вання і забезпечення кругообігу виробничих оборотних фондів та фондів обігу [6, с. 54].

Використання фінансових ресурсів для одного суб'єкта — це формування фінансових ресурсів для інших. Фінансові ресурси цих інших суб'єктів знову ж таки будуть використані.

Відомо, що будь-які ресурси обмежені і досягти бажаного ефекту можна не тільки регулюванням їхнього обсягу, а й через установлення оптимального співвідношення різних ресурсів. З усіх видів ресурсів фінансові мають першочергове значення, оскільки це єдиний вид ресурсів підприємства, що трансформується безпосередньо і з мінімальною витратою часу в будь-який інший вид ресурсів.

Обсяг виробництва, його ефективність зумовлюють розмір, склад та структуру фінансових ресурсів підприємства. Від величини фінансових ресурсів залежить зростання виробництва та соціально-економічний розвиток підприємства. Наявність фінансових ресурсів, їх ефективне використання визначають фінансове благополуччя підприємства: платоспроможність, ліквідність, фінансову стійкість.

На прикладі одного з підприємств Хмельницької області проаналізуємо основні показники фінансового стану.

Таблиця 2. Аналіз показників ліквідності

Показники	2016 р.	2017 р.	2018 р.	Відхилення (±) 2018 р. від 2016 р.
Коефіцієнт поточної (загальної) ліквідності	2,8	1,9	2,3	-0,5
Коефіцієнт швидкої ліквідності	2,6	1,9	2,3	-0,3
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,4	0,1	2,8	2,4
Коефіцієнт платоспроможності	1,4	0,9	1,2	-0,2

Джерело: розраховано за матеріалами [9].

Із розрахунків видно, що сума чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) протягом досліджуваного періоду збільшилася вдвічі. Що стосується середньорічної вартості основних засобів, активів, власного капіталу, то спостерігається тенденція до значного підвищення. Хоча собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг) і збільшилася на 74976 тис. грн, валовий прибуток у звітному році також збільшився майже на 53 відсотки. І як результат — спостерігається незначне підвищення чистого прибутку у звітному році — на 13726 тис. грн або 12 відсотків. Коефіцієнт загальної оборотності капіталу протягом досліджуваного періоду зменшився на 0,09. Коефіцієнт прибутковості капіталу звітного року склав 0,19, що на 0,87 менше рівня 2016 року. Коефіцієнт оборотності власного капіталу також зменшився на 0,04 пункти.

У ринковій економіці існує ймовірність ліквідації підприємств унаслідок їх банкрутства, тому одним із найважливіших показників фінансового стану є ліквідність.

Ліквідність — це спроможність будь-якого з активів трансформуватися в грошові кошти, а рівень ліквідності визначається тривалістю періоду, впродовж якого ця трансформація може бути здійснена. Чим коротший цей період, тим вища ліквідність.

Дані таблиці 2 вказують на те, що протягом досліджуваного періоду спостерігається тенденція щодо незначного зниження показників ліквідності підприємства, окрім коефіцієнта абсолютної ліквідності.

Оскільки процеси виробництва та реалізації продукції супроводжуються рухом фінансових ресурсів, активну участь у вирішенні завдань управління фінансовими ресурсами підприємства беруть фінансові менеджери. До найважливіших із таких завдань належать:

- визначення оптимального обсягу та структури оборотних активів;
- мінімізація витрат на фінансування та підтримку певного їх обсягу;

- управління чистим оборотним капіталом підприємства;
- забезпечення ліквідності та платоспроможності;
- формування оптимального обсягу товарно-матеріальних запасів;
- управління дебіторською заборгованістю;
- управління грошовими коштами тощо.

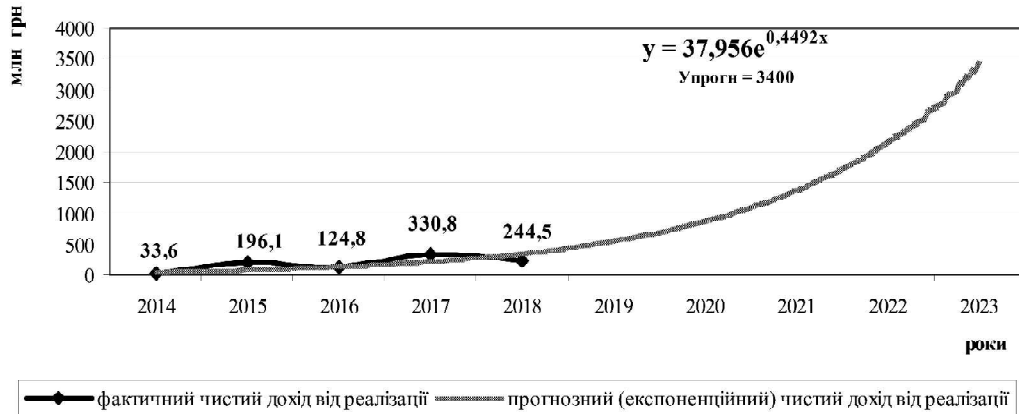
У процесі формування фінансових ресурсів підприємств важливу роль відіграє визначення оптимальної структури їхніх джерел. Підвищення питомої ваги власних коштів позитивно впливає на фінансову діяльність підприємств. Висока питома вага залучених коштів ускладнює фінансову діяльність підприємства та потребує додаткових витрат на сплату відсотків за банківські кредити, дивідендів за акціями, дохід за облігаціями, зменшення ліквідності балансу підприємства, підвищення фінансових ризиків.

До джерел фінансових ресурсів відносять також надходження грошових ресурсів за рахунок благодійних внесків, страхових внесків, від продажу закладеного майна боржника, спонсорських внесків і т.д.

Окрім того, значимість проблем управління формуванням та використанням фінансових ресурсів підвищується у зв'язку з постійними змінами в податковому законодавстві України, дестабілізацією фінансового ринку і структурними змінами капіталу, які викликані змінними банківськими відсотками та курсами валют на фоні інфляції, яка не припиняється; зниженням централізованого фінансування, складністю інформаційного забезпечення, що постійно зростає [7, с. 1285].

У сучасних умовах ведення господарської діяльності дуже актуальним для підприємств будь-якого масштабу постає питання про забезпечення його фінансової стійкості. Одними із найважливіших завдань будь-якого підприємства є отримання науково-обґрунтованого висновку щодо забезпечення стійкого фінансового розвитку, термінів досягнення поставлених фінансових завдань, реалізації конкурентних переваг та розширення своїх позицій на ринку, зменшення впливу наслідків негативної економічної ситуації на фінансовий механізм підприємства як у короткостроковій, так і довгостроковій перспективі.

З огляду на нестабільність економічної ситуації в Україні, прогнозування фінансових ресурсів підприємства відіграє роль не лише



**Рис. 1. Фактичні і прогнозовані рівні чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)**

Джерело: розроблено автором.

додаткового інструментарію, а й є неодмінною умовою існування у сучасному мінливому середовищі.

У процесі прогнозування найважливішими є такі фактори: прибутковість; наявність власних фінансових ресурсів; раціональне розміщення основних і оборотних коштів; платоспроможність; ліквідність. Об'єктом прогнозування, передусім, є обсяги фінансових ресурсів, які надійдуть у розпорядження підприємства у майбутніх періодах.

Оскільки ринкову ситуацію на короткий період спрогнозувати важко, а використання трендового моделювання в короткостроковому періоді не дасть бажаного ефекту, вважаємо, що у цьому випадку доцільно використовувати адаптивні ситуаційні методи. Основною властивістю таких методів є зміна коефіцієнтів побудованої моделі під час надходження нової інформації, тобто адаптація моделей до нових даних. Саме таким принципом відповідають методи, засновані на експоненційному згладжуванні. В цьому випадку залежна змінна (чистий

дохід, валовий прибуток, чистий прибуток) представляються як функція часу у вигляді багаточлена (форм. 1):

$$y_t = a_0 + a_1 t + a_2 t^2 + \dots + a_\lambda t^\lambda \quad (1)$$

де  $a_0, a_1, a_2, \dots, a_\lambda$  — параметри;

$t$  — період;

$\lambda$  — ступінь полінома.

Оцінки параметрів  $a_0, a_1, a_2, \dots, a_\lambda$  можна одержати за допомогою методу найменших квадратів. Розгорнутий запис системи нормальних рівнянь має вигляд:

$$\sum_{t=1}^n y_t = a_0 n + a_1 \sum t + a_2 \sum t^2 + \dots + a_\lambda \sum t^\lambda \quad (2)$$

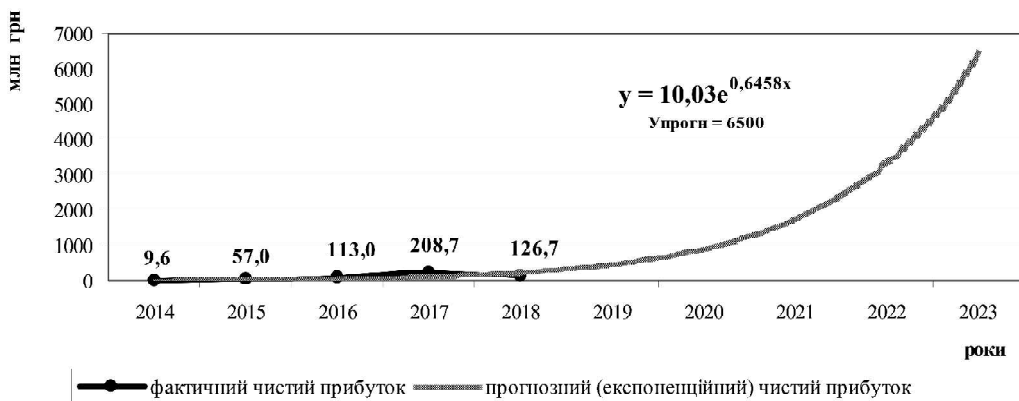
$$\sum_{t=1}^n y_t t = a_0 \sum t + a_1 \sum t^2 + a_2 \sum t^3 + \dots + a_\lambda \sum t^{\lambda+1} \quad (3)$$

$$\sum_{t=1}^n y_t t^2 = a_0 \sum t^2 + a_1 \sum t^{\lambda+1} + a_2 \sum t^{\lambda+2} + \dots + a_\lambda \sum t^{\lambda+\lambda} \quad (4)$$

де  $n$  — число членів у динамічному ряді.

Підрахунок тут відбувається від  $t = 1$  до  $t = n$ .

Використовуючи матричні позначення, систему нормальних рівнянь можна записати у вигляді:



**Рис. 2. Фактичні і прогнозовані рівні чистого прибутку**

Джерело: розроблено автором.

$$T_j = T' \cdot T_a, \text{ де } j = (y_j); a = (a_j); T = \begin{bmatrix} 1t...t^2 \\ 1t...t^2 \\ \dots\dots\dots \\ 1t...t^2 \end{bmatrix} \quad (5).$$

Для прогнозування основних показників фінансових ресурсів у досліджуваному господарстві використано статистичний пакет аналізу даних в Excel. В якості аргументів статис-

тичної функції РОСТ, яка обчислює експоненційну апроксиманту даних кривих, використано числові значення основних фінансових показників за 2014—2018 рр.

З розрахунків, проведених за допомогою статистичного пакету аналізу даних в Excel бачимо, що протягом наступних років досліджуване підприємство буде прогресувати у своєму фінансово-економічному розвитку. У ринковій економіці постійно діє так звана "невидима



Рис. 3. Фактичні і прогнозні рівні рентабельності продукції

Джерело: розроблено автором.

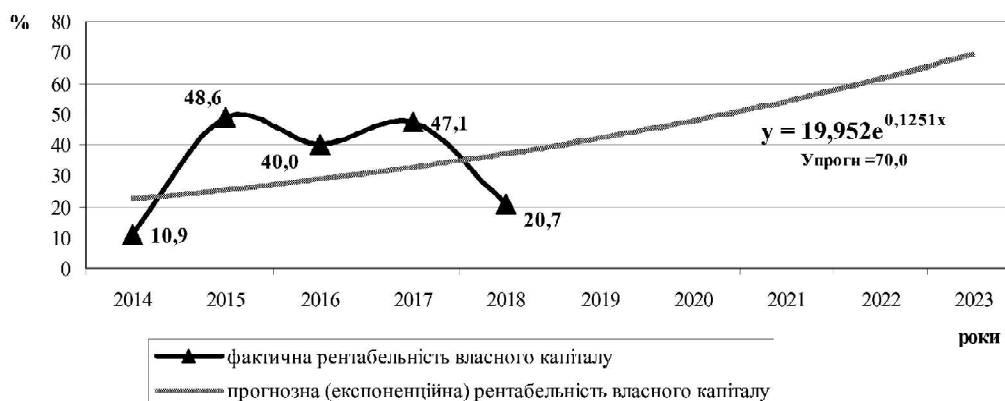


Рис. 4. Фактичні і прогнозні рівні рентабельності власного капіталу

Джерело: розроблено автором.

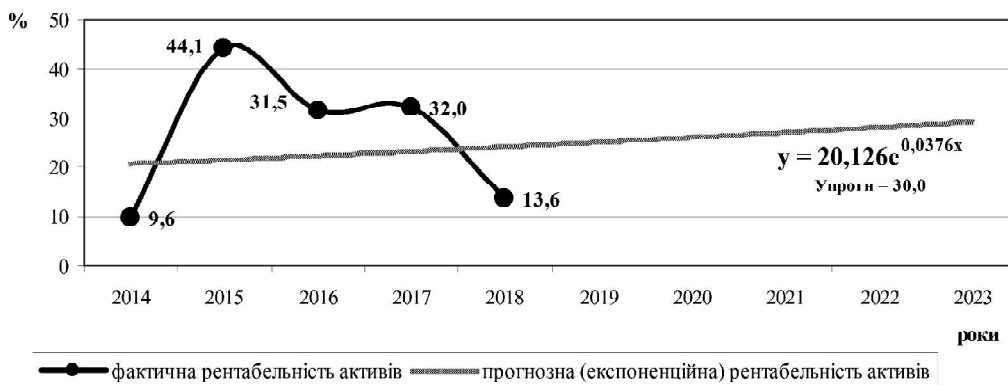


Рис. 5. Фактичні і прогнозні рівні рентабельності активів

Джерело: розроблено автором.

рука", наслідки втручання якої у діяльність підприємств можуть бути не завжди позитивними. Тому досліджуваному підприємству слід розробляти заходи і вишукувати можливості підвищення ефективності формування і використання фінансових ресурсів.

### ВИСНОВКИ З ПРОВЕДЕНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Отже, формування та використання фінансових ресурсів на підприємствах — це процес утворення грошових фондів для фінансового забезпечення операційної, інвестиційної діяльності, виконання фінансових зобов'язань перед державою та іншими суб'єктами господарювання. Адже саме фінансові ресурси є основою функціонування підприємств різних галузей та форм власності. За їх правильного формування та використання в умовах нестабільної економічної ситуації в Україні суб'єктам підприємницької діяльності слід враховувати значну кількість внутрішніх і зовнішніх факторів для подальшої раціональної організації управління фінансовою діяльністю. Окрім того, підприємствам слід визначити правильне поєднання власних і позикових джерел фінансування, яке забезпечить їм стабільне функціонування і можливість отримання прибутків.

#### Література:

1. Сіліна І.В., Хацер М.В. Управління фінансовим станом підприємства в кризових умовах. Економіка та держава. 2015. № 11. С. 85—88.
2. Філімоненков О. Фінанси підприємств: Навч. посіб. 2-ге вид., переробл. і допов. Київ: МАУП, 2004. 328 с.
3. Белолипецкий В. Финансы фирмы: Курс лекций. Москва: ИНФРА, 1998. 296 с.
4. Кірейцев Г. Фінанси підприємств: навч. посібник: курс лекцій; а ред. Г.Г. Кірейцева. Київ: ЦУЛ, 2002. 268 с.
5. Яременко В.Г. Сутність поняття та особливості класифікації фінансових ресурсів підприємств. Науковий вісник ужгородського національного університету. 2018. 19/3. С. 158—162.
6. Варава, Л.Н. Теоретичні аспекти формування прибутку. Економіка підприємств. 2010. № 3. С. 52—60.
7. Роєнко К.В., Свистун Л.А. Особливості та проблеми формування фінансових ресурсів підприємств в умовах нестабільної економіки. Молодий вчений. 2017. № 11 (51). С. 1285—1289.
8. Бондаренко О.С. Інформаційно-аналітичне забезпечення управління фінансовими ресурсами суб'єктів господарювання. Економіка та держава. 2018. № 11. С. 21—24.

9. Хамська Л.О. Статистичний щорічник Хмельницької області за 2018 рік. 471 с. URL: [www.km.ukrstat.gov.ua](http://www.km.ukrstat.gov.ua)

#### References:

1. Silina, I. V. and Khatser M. V. (2015), "Management of financial state of an enterprise in crisis conditions", *Ekonomika ta derzhava*, vol. 11, pp. 85—88.
  2. Filimonenkov, O. (2004), *Finansy pidpryyemstv [Business Finance]*, 2-d ed., MAUP, Kyiv, Ukraine.
  3. Belolipetskiy, V. (1998), *Finansy firmy: kurs lektsiy [Finances of the company: lecture course]*, INFRA, Moscow, Russia.
  4. Kireyitsev, H. (2002), *Finansy pidpryyemstv: navch. posibnyk: kurs lektsiy [Business Finance: Educ. manual: course of lecture]*, TsUL, Kyiv, Ukraine.
  5. Yaremenko, V. H. (2018), "Essence of concept and peculiarities of classification of financial resources of enterprises", *Naukovyy visnyk uzhhorod'skoho natsional'noho universytetu*, vol. 19, no. 3, pp. 158—162.
  6. Varava, L. N. (2010), "Theoretical aspects of profit formation", *Ekonomika pidpryyemstv*, vol. 3, pp. 52—60.
  7. Royenko, K.V. and Svystun, L.A. (2017), "Features and problems of formation of financial resources of enterprises in conditions of instable economy", *Molodyy vchenyy*, vol. 11, no. 51, pp. 1285—1289.
  8. Bondarenko, O.S. (2018), "Information and analytical provision of financial resources management subjects of business", *Ekonomika ta derzhava*, vol. 11, pp. 21—24.
  9. Khams'ka, L.O. (2019), "Khmelnitsky Oblast Statistical Yearbook 2018", available at: [www.km.ukrstat.gov.ua](http://www.km.ukrstat.gov.ua) (Accessed 28 Feb 2020).
- Стаття надійшла до редакції 13.03.2020 р.*

[www.economy.nayka.com.ua](http://www.economy.nayka.com.ua)

Електронне фахове видання

Ефективна  
ЕКОНОМІКА

**Виходить 12 разів на рік**

Журнал включено до переліку наукових фахових видань України з ЕКОНОМІЧНИХ НАУК (Категорія «Б») Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292

e-mail: [economy\\_2008@ukr.net](mailto:economy_2008@ukr.net)

тел.: (044) 223-26-28

(044) 458-10-73